

פ ר ט י כ ל מס. 18/ג

מישיבת ועדת הכנסת, שהתקיימה ביום שני,
כג' בטבת תשי"א (1.1.51) בשעה 11.00.

נוכחים חברי הועדה:

- י. הררי - היו"ד
- פ. אילנית
- ז. בר-יהודה
- י. גרינברג
- ס. גורוק

- ש. כ"ץ (באיחור)
- ד. בר-דב-האי
- א. סזור
- ס. בן-עמי
- י. כסה

בזכות דעה מיעוט:

ז. גלוסקא

פוזסנים:

א. צירון - סגן מזכיר הכנסת.

היו"ר י. הררי:

אני פותח את הישיבה.

בישיבה הקודמת נתקבלה החלטה, כי הסעיף הראשון
העומד על סדר-היום שלנו הוא, חוק חסינות חברי
הכנסת. ברשתתכם, אני מציע שנקדים לסעיף זה שתי החלטות קצרות. עלינו
להחליט לאיזו ועדה להעביר את חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, וכן לאיזו
ועדה להעביר את בעיית התאונות בדרכים, שהועלתה ע"י חבר הכנסת דינבורג.

במליאה הוצע שחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים
יועבר לוועדת הכלכלה, אולם לדעתי הוא צריך לעבור לוועדת החוקה, כי אין
דנים עכשיו על ענפט מסוימים בהם יהיה קיים הפיקוח וכד', אלא מה הן
זכויות האזרח בקשר עם פיקוח, מסכויות השרים, סתי אפשר לערער בפני
בית משפט וכד', וזוהי שאלה הוקית יותר מאשר כלכלית.

י. גרינברג:

אני מציע להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

ה צ כ ע ה

בעד העברת החוק לוועדת החוקה - 2 קולות
בעד העברת החוק לוועדת הכלכלה - 2 קולות.

היו"ר י. הררי:

לאחר בואו של כ"ץ, אנו מצביעים סדרש.

ס י כ ו ם :

א. לאחר הצבעה שניה, הוחלט להעביר את חוק
הפיקוח על מצרכים ושירותים לוועדת החוקה, חוק
משפט.

ב. לאחר הצבעה, הוחלט להעביר את בעיית התאונות
בדרכים לדיון בוועדת הפנים.

חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תש"י-1950):

סעיף 1 - פיסור משירות חובה:

הי"ד י. הררי:
סעיף זה כבר היה בכנסת לקריאה ראשונה וחזר אלינו לקריאה שניה. אני מציע לא לדון בו כרגע, כש אס רק לאחר שנגסור את הדיון בחוק. גם אם יוחלט להשאיר את הסעיף הזה בחוק, אינני סבור שהוא צריך להיות הסעיף הראשון.

ס י כ ו ם : הוחלט לדון בסעיף 1 לאחר גמר הדיון בחוק.

סעיף 2 - חופש תנועה:

י. בר-יהודה:
בסעיף 2 (ב) אני מציע למחוק את המלים: "של בטחון המדינה או". הובר היחירי שיכול למנוע מחבר כנסת לגשת לאיזה מקום שהוא, הריהו סוד צבאי, וזה - לא רק בימי מלחמה, כי אם אפילו בימי שלום. לעומת זה נותן הנוסח הכללי מאד של "בטחון המדינה" אפשרות לכסות על נמוקים פוליטיים ולא בטחוניים. חבר כנסת נבחר על סנת לשמור על בטחון המדינה, ואם הוא יגיע לאיזה שהוא מקום, אין זה יכול להשפיע לרעה על בטחון המדינה.

י. כסה:
לדעתי, ההגדרה של "ימי מלחמה" אינה מספיקה, היות ויכולות להיות הגבלות פסויםות שאינן קשורות עם ימי מלחמה. אינני יכול להציע כעת נוסח מדויק, אבל ברור לי שההגדרה הקיימת היא רחבה מדי.

פ. אילנית:
לדעתי, אחד הסעיפים היסודיים של חוק החסינות הוא, תנועה חפשית של חברי הכנסת. בצדק אפר הי"ד, שלא ענין הפיסור שמשירות בצבא צריך להיות הסעיף הראשון בחוק, אלא חופש התנועה בתוך הארץ, האפשרות לבוא בסגע עם כל האוכלוסיה, וגם יציאה לחו"ל, כי אדם היוצא לחו"ל מסיבות צבוריות, אסור לשים לו סכשולים בדרכו, אלא במצב של מלחמה או שעת חירום. אם נבטל את זכותו זו של חבר הכנסת, הרי אנו פוגעים ביסודו של חוק החסינות. אם יהיה מצב חירום במדינה, ויהיה חוק של הגבלה על כל האזרחים, המגבנון וכו', אפשר להציע הצעת תיקון לחוק החסינות, סעיף 2.

י. גרינגרוב:
אינני חושב שאנו צריכים כאן לתת ליברליות יתרה. לפני שאנו קובעים משהו, להצטרף אני מציע להזמין לישיבה הקרובה את ב"כ משרד החוץ או משרד הבטחון ולשמוע את דעתם בענין זה, לאור המצב של היום.

ש. כ"ץ:
כל המושג של חסינות מכוסם על כך, שחברי הכנסת לא יהיו חלויים באיזה שהוא סוסד מסלתי, או גוף אחר. אם אנו טכניסים התערבות של הממשלה או חלק ממנה, מאבד כל מושג החסינות את ערכו, כי הממשלה קובעת את צעדי חברי הכנסת. אם יהיה צורך בהגבלות נוספות, הן תכאנה בחוק ולא ע"י החלטת שר מסוים או פקיד איזה שהוא. אין לי ספק שסעיף 2 (א) צריך להשאיר כמו שהוא.

אשר לסעיף (ב), המונח "בטחון המדינה" הוא מונח מעורפל מאד ונתון יותר מדי להערכות, ואופר שוב שיהיה פיקוח, כניכול, על תנועות חברי הכנסת אלה או אחרים, ללא כל הגדרה מראש. אני מסכים ל"סוד צבאי", אולם לא ל"בטחון המדינה".

ד. בר-רב-האי:

לא הייתי נוכח בתחילת הדיון, אבל לפי מה ש
ששמעתי, עלי להגיד כי דעתי סנוגדת בהחלט
לדעת כמה חברים שדיברו לפני, וזה נובע מגישה יסודית לכל בעית החסינות.
החסינות נובעת מרצון המדינה להקנות לחברי הכנסת אפשרויות של סילוי
תפקידם בטובן הרחב ביותר של המלה, ללא כל הפרעות; אולם אני שולל
שישנם תפקידי חברי כנסת בחו"ל. כל תפקידיהם הם במדינה, ומתוך זה יש
לי יחס שונה לגסרי למע"ף א' ולמע"ף ב'. אם חבר כנסת רוצה לגסוע לחו"ל,
הוא כפוף לכל החוקים וההגבלות, להם כפופים שאר אזרחי המדינה.
אין לו שום זכויות יתר, אין לו שום תפקידים בחו"ל, פרט אם הוא חבר
משלחת מסוימת הנוסעת מטעם הכנסת. בשבילי, ברגע שחבר כנסת יש לו
תפקידים בחו"ל, הוא מאד חשוד בעיני. המדינה צריכה לתת לחבר כנסת
סקסיסום חופשי, אולם רק בגבולות מדינת ישראל ולא מחוצה לה.

חוק החסינות איננו חוק של זכויות יתר, איננו
חוק של פריבילגיות, איננו חוק של הנחות; הוא רק מבטיח לחברי הכנסת
אפשרות לבצע תפקידיהם שעבורם נבחרו.

מתוך הדברים האלה אני מגיע למסקנה, שצריך
למחוק את סעיף 2(א) או לנסח אותו בצורה שונה; בזכות יציאה מן
המדינה, יהיו זכויותיו של חבר כנסת כזכויותיו של כל אזרח במדינת
ישראל.

אשר למע"ף 2(ב), איננו צריכים לשכוח באיזו
מציאות אנו חיים. לדעתי, הנוסח של סעיף (ב) הוא זהיר מאד. הוא מקנה
לחברי הכנסת זכות להסתובב באופן חפשי בכל גבולות הארץ. ישנם דברים,
שאם כי אינם סוד צבאי, הרי לא רצוי שיכנסו לשם, ולו גם חברי כנסת.
אנו צריכים תמיד לסמוך על זה, שתהיה לנו מסמלה אשר תכצע ותשגיח
על החוק הזה פנקודת השקפה ליברלית ביותר, אבל אי אפשר לשלול היום
מן השלטונות לאסור את הכניסה לאיזור מסוים או לשטח מסוים.

לכן, אני בעד מחיקת סעיף 2(א) והשארת סעיף
2(ב) בנוסחו המקורי.

ה. נורוק:

אני מתנגד לדברי בר-רב-האי. ישנו הבדל רב
בין חבר כנסת לבין אזרח רגיל של המדינה,
ואם חבר כנסת רוצה לגסוע לחו"ל אינו צריך לעמוד בתור, ולעבור את כל
הפרוצדורות שעוברים האזרחים הרגילים. אני חושב שיהיה זה עלבון למסוד
העליון שלנו אם נקבל את דברי בר-רב-האי.

אני מסכים לנוסח המקורי של סוד צבאי או
בסחון המדינה וחושב שאפשר להסתפק בזה.

א. סנור:

רבותי! אחת מן השתיים: או שרוצים בחוק חסינות
או שאין רוצים בו, אולם אי אפשר לחוקק חוק
כזה ובה כשעה לרוקנו מתכננו. כל חבר כנסת חייב לדאוג לטובת המדינה,
ואם אינו נאמן לה, לא יהיה נאמן לה גם בארץ ולא רק בחו"ל. עלינו
לשטור על זכויותיו היתרות, ולא - אין כל טעם לחוק זה.

הינ"ר י. הררי:

אם נחליט להשאיר את המע"פים (א) ו-(ב) של
סעיף 2, צריך לבוא מע"ף (ב) לפני (א), כי הדבר
הקובע הראשון הוא תנועה חפשית בתוך גבולות הארץ, ורק אח"כ בחו"ל.

מה שסייך ליציאה לחו"ל, אין כל הצדקה בדברי
בר-רב-האי שתפקידי חברי הכנסת מצטמצמים אך ורק בארץ. אני חושב, למשל,
שהיתה ברכה רבה אילו היו חברי ועדת החוץ והבטחון מבקרים יותר בחו"ל
ולומדים דברים ובאים לידי מסקנות ממה שהם רואים בעצמם, כי זה שונה ממה
שהם מקבלים ידיעות ע"י העתונות פה בארץ. זכותו של כל חבר כנסת היא
לנסוע לכל מקום שהוא רואה לנחוץ, לטובת השכלתו, ידיעותיו, וכן גם לכל
פיני ועידות שיכולות להיות בלתי רצויות מבחינת הממשלה, אולם הן רצויות
מבחינת חברי כנסת.

ועיקר העיקרים, אין אפשרות להשוות את חברי הכנסת שלנו לכל מדינה אחרת, כי חבר כנסת שלנו הוא לא רק חבר כנסת של מדינת ישראל, כי אם חבר כנסת של עם ישראל ואסור לנו לשכוח זאת; זה מחייב להרבה דברים.

לכן, התנאי הראשון הוא, שבענין נסיעה לחו"ל לא יכולה להיות הבחנה בין שר ובין מי שאינו שר, אלא חבר כנסת.

אין כל ספק שצריך להישאר הסעיף הזה. אם דורשים תיקון, הרי התיקון היחידי, לדעתי, יכול להיות זה, שחבר כנסת צריך לבקש רשות מהכנסת עצמה, אבל זה מסוכן במקצת, כי יצא שהרוב יכול להכריע אם הפיעוט יוכל לנסוע.

לכן, לדעתי, סעיף (א) שיהפך ל-(ב) צריך להשאר כמו שהוא. העירו כאן בצדק, כי אין זה מובע להכניס סעיף האופר שאפשר להסיר את החסינות מחבר כנסת מסוים, אם הכנסת סבורה שהוא משתמש בזכויותיו לרעת המדינה. ברור שתהיה בשביל זה פרוצדורה מסוימת.

לי נדמה שיש הכרח להכניס נוסף ל"סוד צבאי" עוד מושג גמיש. אינני יודע אם צריך להשאר המושג "בטחון המדינה", אולם צריך להיות מושג גמיש.

לאור הטעם בו אנו נמצאים, ולאור העיקרון שהעיקר הוא חופש, וכל חבר יכול לעודד את הדבר בסליאה ולערער על כך שהמעשה שעשה אינו פוגע בבטחון המדינה, הרי נדמה לי שהמוצא היחידי הוא השארת הנוסח כמו שהוא.

ט. בו-עמי:

אינני מבין מי יקבע ומה יקבע כפוגע בבטחון המדינה, כי ישנן אפשרויות רבות. יכול להיות ששר הבטחון יוציא הוראה או הכרזה, ששטחים אלה ואלה אסורים בכניסת לכל אדם, ובכלל זה חברי כנסת, מפאת היותם בבחינת סוד צבאי או שמירה על בטחון המדינה. אולם, ייתכן גם שייקבע פקיד או שומר מסוים העומד ע"י הטחום, אשר יקבל הוראה לא לתת לאיש להכנס, והוא יאסור עלינו להכנס לאותם המקומות.

אני, כשלעצמי, נוטה לחשוב שהאדמיניסטרציה משתמשת תמיד בצורה שרירותית בהגבלות. אם היום רוצה אני להכנס לנצרת, למשל, צריך אני רשיון, אלא אם השומר העומד ע"י הטחום נושא את פני. אי אפשר להעניש את כל חברי הכנסת, מפני החשד שישנו מישהו שאינו נאמן. לכן, הפרינציפ צריך להשאר, אולם, בטחון המדינה אינו בא בחשבון.

משום כך אני אומר שמעיקר ב' צריך להיות: "במדינה, פרט למקומות שהגישה אליהם יש בה משום גילוי סודות צבאיים". זאת אני סוכן לקבל, אבל לא דבר אחר. יש חשיבות רבה לעובדה שחבר כנסת יכול להתהלך בארץ, ללמוד מה נעשה, לראות את המעוות, בכדי שיוכל לתקנו, ואין לאסור עליו זאת, פרט אם הדבר נובע לסודות צבאיים.

י. כסה:

עלי להעיר, כי לא נגיע לשום נקודת הבנה אם הגישה העקרונית תהיה החשדה. ישנם דברים שאינם סודות צבאיים, אולם הכניסה אליהם מסכנת את בטחון המדינה, למשל מתקנים צבאיים שונים, או שטחי נפל מסוימים וכד'. אין לראות כאן כוונת זרון של הרוב, כי סותר למדינה להתבונן בפני מצב שכל חבר כנסת יוכל לבקר בכל מקום שירצה. אין זה ענין שהרוב מבטיח גישה רק לעצמו, האיסור הוא לגבי כולם. אני מציע שהנוסח הקיים יישאר.

ז. גלוקסא:

אם הדבר נובע לסוד צבאי, ושר הבטחון מכריז על מקום מסוים כעל כזה, הרי גם לשום שר אין רשות לגשת לשם, פרט לשר הבטחון עצמו. סוד צבאי הוא הדבר היחידי שאפשר לחשוב אותו לבטחון המדינה.

י. כסה:
ברצוני להציע הצעה לפני ההצבעה. בין הצעת
ובין הצעת בר-רב-האי ישנו הבדל. הנוסח
הכללי אינו מספק אותי. סכיון שעדיין אין לי נוסחה מדויקת, אני
מבקש לדחות את ההצבעה לישיבה הקרובה, ועד אז אמצא נוסח מתאים.

הי"ר י. הררי:
אנו תמיד סטכיסים לדחות הצבעה, אם סיעה
מסוימת מבקשת זאת; אולם, כאן העניין הוא אחר.
אל לכם לשכוח שהחוק הזה עובר עוד לכנסת לקריאה ראשונה, וכאן אין
עדיין מקום להסתיגויות, כי הוא יחזור אלינו.

י. כסה:
אם כן, אני מוריד את הצעתי; אולם, בקמתי
אותה בשמי ולא בשם הסיעה.

י. גרינברג:
אני חוזר על הצעתי להזמין ב"כ משרד החוץ
או הבטחון, לפני ההצבעה.

הי"ר י. הררי:
ברצוני למסור לחברי הועדה, כי התקשרתי עם
מזכיר משרד החוץ בקשר עם ענין דרכוני
השירות; הוא אמר, כי בדרך כלל לא היה רוצה משרד החוץ להתערב, אבל
אם אנו רוצים בזה, הוא מבקש לחכות עד ה-8 לחודש, כי אז יחזור מחו"ל
היועץ המשפטי של משרד החוץ.

י. בר-יהודה:
היות וזוהי רק הכנה לקריאה ראשונה, אני
מציע שנשמע את ב"כ משרד החוץ בקריאה השנייה.

ס. כ. מ.:
לאחר הצבעה נתקבלה הצעת י. בר-יהודה.
הוחלט להשאיר את הסלים: של בטחון המדינה או
הנוסח השופי יהיה: פרט למקומות שלגבם
הכריז שר הבטחון איסור או הגבלה מטעמים של בטחון המדינה או גילוי
סוד צבאי.
לפי בקשת חבר הועדה ארגוב, הוחלט לדחות את
ההצבעה בסעיף (א) עד לישיבה הקרובה. הוא בקש זאת בשם סיעת מפא"י.
בישיבה הקרובה לא ידונו שוב על הענין, כי
אם תהיה רק הצבעה.

סעיף 3 - הקלות בנסיעות:

ס. נורוק:
ברוב הארצות יש לכל חברי הפרלמנט טלפון
חינם, אין תשלום, ואני חושב שגם לנו יש
לתת את הזכות הזו, בין שאר ההנחות.

ס. בן-עמי:
אני תוסך בהצעת הרב נורוק. אני מציע: חבר
כנסת זכאי לנסיעה חינם בשטח המדינה, בכל
אמצעי התחבורה העומדים לרשותה של המדינה. כמו כן זכאי כל חבר כנסת
שירצה בכך, כי יהיה לו טלפון ללא תשלום בדירתו.

ד. בר-רב-האי:
אני מציע לסדר, כי נגמור תחילה את הדיון
בסעיף 3 (א) ואח"כ נדבר על הטלפונים שצריכים
להיות נזכרים בסעיף מיוחד.

פ. אילנית: אני מציעה שנדון תחילה בסעיף 4, כי לדעתי, הוא קודם לשאלת ההנחות והזכויות בנסיעות - הופעתו של חבר כנסת בפני בית משפט ומטרה.

לאחר הצבעה נתקבלה הצעתו של בר-רב-האי.

י. בר-יהודה: ברצוני לעמוד על המלה, בבעלות. ישנה שורה שלמה של דברים שהבעלות הפורמלית עליהם היא של חברה מקיפה, או משתתפת בה לא בהחזקה אלא באחוזים מסוימים. אין זו החזקה ואין זו בעלות, אלא שותפות. לדעתי צריך להכניס את שלושת הסוגים האלה: בבעלות, בשותפות או בהחזקה.

פ. אילנית: אני מציעה כי לחברי הכנסת תהיה זכות נסיעה חינם בכל רכבות המדינה, בשירותים הצבוריים העירוניים ובין עירוניים. אני מבקשת כי היועץ המשפטי ינסח את הסעיף, אבל זוהי עמדתי. אפשר גם להדגיש שהכונה אינה למוניות, למשל, אלא רק לרכבות, שרתי אוטובוסים, ואפילו אירונים ואניות בפנים המדינה.

אני מציעה לשנות את המלים, בפנים המדינה ולכתוב: בשטחה של המדינה.

א. ציזלינג: אני חושב שאיננו צריכים לקבל את הזכות לנסוע באוטובוסים כחסד, אלא כזכות, ויש לנסח זאת כאופן ברור. אין זה קשור עם המושג, בעלות המדינה. אני מציע: כל שירותי התחבורה ביבשה ובמים.

אם יורשה לי, אני מציע לרכז את כל ההנחות הניתנות במקום אחד.

ס. ארנוב: אני שותף לרברי ציזלינג, על כך שאנו צריכים לקבל את הנסיעה באוטובוסים כזכות ולא כחסד. אני גם חושב כי מספיק כרטיס הכנסת, ואיננו צריכים לשאת אתנו כרטיסים של על הקואופרטיבים בארץ. אולם, שתעורר אצלי פקפוק בנוגע לחברה פרטית. אני מציע שיביאו לנו הצעה המנוסחת באופן סופי ולפיה בחליט. אני תופך בהצעה, שירכזו את כל ההנחות במקום אחד.

הי"ר י. הררי: היות והשעה מאוחרת, וממילא לא נוכל לסכם היום את הסעיף הזה, אני מציע שנפסיק עכשיו את הישיבה ונסתייך בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00.